

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 556/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen al-Holin leiriltä palautettujen henkilöiden aiheuttamista kustannuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sanna Antikaisen /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 556/2022 vp:

Kun eri uutislähteissä on mainittu vaihteleva määrä leiriltä kotiutettuja: Ylen mukaan on kotiutettu 35 suomalaista ja Verkkouutisten mukaan kotiutettuja on yhteensä 34, niin mikä on kotiutettujen todellinen määrä,

miksi vapaaehtoisesti kansainvälisen terroristijärjestön perustamaan "kalifaattiin" muutta-
neet henkilöt tuotiin Suomeen veronmaksajien rahoilla,

miksi heidän terrorismia tukevasta matkastaan seuranneiden palauttamiskustannusten perimistä täysimääräisinä ei ole katsottu kohtuulliseksi,

miten paljon ja millaisia kustannuksia Suomeen palanneista on aiheutunut paluun jälkeen, ovatko aikuiset Suomeen palanneet henkilöt jatkaneet jihadistista toimintaa Suomessa ja/tai verkossa ja muodostavatko he tai osa heistä suojelupoliisin mukaan turvallisuusuhan,

mistä henkilöiden Suomeen hakemisesta aiheutuneet kustannukset koostuvat tarkemmin eriteltyinä ja onko matkoihin käytetty esimerkiksi muita kuin reittilentoja,

onko aiheutuneet kustannukset saatu perittyä täysimääräisesti palautetuilta henkilöiltä (mikäli henkilöille on myönnetty maksuaikoja, onko niitä noudatettu, ja jos ei, onko perintätoimiin ryhdytty) vai jäävätkö kulut viime kädessä yhteiskunnan kustannettaviksi ja

onko al-Holin palautuksissa toimittu vastuun ja kustannustenjaon osalta samalla tavalla kuin aikaisemmissa tapauksissa, joissa Suomen kansalaisia on jouduttu kriisitilanteissa evakuoimaan, ja jos ei, miksi tässä tilanteessa aikaisemmista toimintamalleista on poikettu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Syyriassa Al-Holin leirillä pidettyjen suomalaisten lasten avustamisen oikeusperusta on perusteellisesti selvitetty. Perustuslain 22 §:n perusteella julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien

ja ihmisoikeuksien toteutuminen, silloin kun se on mahdollista. Erityisesti tämä koskee lapsia, jotka ovat Suomen kansalaisia. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 60/1991) 3 artiklan perusteella kaikessa viranomaistoiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

YK:n lapsen oikeuksien komitea julkaisi 12. lokakuuta 2022 ratkaisun Suomea vastaan tehdyssä valitusasiassa, joka koskee Al-Holin leirillä Syyrian koillisosassa olleita suomalaislapsia. Komitea katsoo ratkaisussaan, että Suomi on loukannut lapsen oikeuksien yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa (oikeus elämään) ja 37 artiklan a alakohtaa (kidutuksen ja julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rankaisun kielto).

Komitea toteaa, että Suomella on kyky suojella lapsia ryhtymällä toimenpiteisiin heidän palauttamiseen tai tarjoamalla konsuliapua. Todistetut väitteet elinoloista, mukaan lukien ruoan ja veden puute, muodostavat välittömän ja ennakoitavissa olevan uhan kaikkien Al-Holin leirillä olevien lasten hengelle. Komitean mukaan Suomi on laiminlyönyt lasten suojelemisen loukaten lapsen oikeutta elämään. Lisäksi komitea katsoo, että lasten pitkäaikainen säilöönnotto kuvatuissa hengenvaarallisissa olosuhteissa, erityisesti terveydenhuollon, ruoan, veden, saniteettitilojen ja koulutuksen puute, on yleissopimuksen tarkoittamaa julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta.

Komitean ratkaisun mukaan Suomi on velvollinen myöntämään asianmukaisen hyvityksen valittajille ja lapsiuhreille heidän kärsimistään loukkauksista ja estämään vastaavien loukkausten tapahtumisen tulevaisuudessa. Suomen tulee ryhtyä kiireellisiin positiivisiin toimiin lasten palauttamiseksi ja tukea jokaisen kotimaahan palautetun tai uudelleensijoitetun lapsen kotouttamista tai uudelleensijoittamista. Tällä välin Suomen on ryhdyttävä lisätoimenpiteisiin lasten elämään, selviytymiseen ja kehitykseen kohdistuvien riskien lieventämiseksi heidän ollessaan Koillis-Syyriassa.

Al-Holin leirillä olleista lapsista ja naisista on kotiutettu yhteensä 35 henkilöä: 26 lasta ja yhdeksän aikuista naista. Koko operaation kumulatiiviset kustannukset vuodesta 2019 alkaen ovat tällä hetkellä noin 560 000 euroa, kuten ulkoministeriö on lokakuussa 2022 tiedottanut.

Ulkoministeriö tai Suomen valtio eivät vastaa kansalaisten kotiinpaluun kustannuksista. Konsulipalvelulain mukaisesti asiakkaille voidaan perustellusta syystä tehdä takaisinmaksusitoumus, joka on suoraan ulosottokelpoinen. Ulkoministeriö perii näissä tapauksissa asiakkaan oman matkalipun, matkustusasiakirjojen ja muiden henkilökohtaisten matkakustannusten hinnan tai niitä vastaavan, laskennallisen hinnan täysimääräisenä.

Kansalaisilta ei peritä esimerkiksi välillisiä viranomaiskustannuksia. Samoin on menetelty kaikissa suomalaisten evakuointi- ja avustusoperaatioissa vuoden 2005 jälkeen.

Ulkoministeriön tiedossa ei ole, että kukaan Suomeen palanneista henkilöistä olisi kotiuttamisen jälkeen syyllistynyt rikolliseen toimintaan.

Al-Holilla pidettyjen suomalaislasten kotiuttamisessa on tilauslentoja käytetty kaksi kertaa: ilman huoltajaa kotiutettujen lasten ambulanssilentoon vuonna 2019 ja Saksan kanssa toteutettuun yhteisoperaatioon vuonna 2020. Näissä tapauksissa toimivaltainen viranomainen on katsonut tilauslennon välttämättömäksi turvallisuussyistä. Kaikki muut kotiutukset on toteutettu reittilennoilla.

Al-Holin leirillä olleiden avustamiseksi myönnetyt takaisinmaksusitoumukset on kaikki maksettu takaisin ulkoministeriölle.

Al-Holin palautuksissa on toimittu vastuun ja kustannustenjaon osalta täsmälleen samalla tavalla kuin aikaisemmissa tapauksissa, joissa Suomen kansalaisia on jouduttu kriisitilanteissa evakuoimaan. Poikkeuksena on vuoden 2004 tsunami, jolloin evakuointilennot toteutettiin valtion kustannuksella.

Helsingissä 17.11.2022

Ulkoministeri Pekka Haavisto